

Protocol Sociale Veiligheid

Zeister Schoolvereniging

Inhoud

Inleiding	3
De Vreedzame School.....	4
Het constructief oplossen van conflicten met behulp van mediatie	4
Het creëren van een positieve sociale en morele norm	4
Het bevorderen van sociale verbondenheid en gemeenschapszin	5
Thema's Vreedzame School	5
Groepsvergadering en leerlingenraad.....	6
Pesten.....	6
Uitgangspunten en preventie.....	6
Preventie	7
Digitaal burgerschap.....	8
Monitor Sociaal-emotioneel functioneren.....	8
Coördinator Sociale Veiligheid	9
Incidentenregistratie	9
Algemene informatie en aanpak.....	10
Definitie van pesten	10
Pestaanpak	10
Signalering	10
Oplossingen	10
Schorsen en verwijderen.....	12
Vertrouwenspersoon.....	13
Vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs	13
De rol van ouders	14
Digitaal pesten.....	15
Bijlage 1: De oplossingsgerichte pestaanpak (OPA).....	17

Inleiding

Van scholen wordt verwacht dat ze doen wat nodig is om leerlingen een veilige omgeving te bieden. Het actief tegengaan van pesten is daar onderdeel van. Dit vraagt van de scholen een actief veiligheidsbeleid dat doeltreffend is.

Monitoring van de sociale veiligheid van leerlingen geeft daarover informatie. Een school kan pas goed beleid ten aanzien van sociale veiligheid voeren als zij inzicht heeft in de feitelijke en ervaren veiligheid en het welbevinden van de leerlingen. Als de resultaten van het onderzoek daartoe aanleiding geven, zal de school op basis van deze gegevens het beleid bijsturen. De Inspectie van het Onderwijs houdt er toezicht op dat de school de jaarlijkse monitoring uitvoert en gevolg geeft aan de resultaten uit het onderzoek.

Bovengenoemde verantwoordelijkheid betekent ook dat een school een protocol sociale veiligheid heeft. Dit protocol geeft kinderen, leerkrachten en ouders duidelijkheid over hoe de school zorgdraagt voor een veilige omgeving.

De Vreedzame School

De kern van De Vreedzame School bestaat uit een wekelijkse les voor alle groepen in bijvoorbeeld conflictoplossing en de sociale competenties die daarvoor nodig zijn. Maar hoewel er een lesprogramma is met een wekelijkse les voor alle groepen, is de Vreedzame School veel meer dan een lesmethode. Het is een filosofie, een aanpak, waarin de eigen kracht van kinderen centraal staat. Als Vreedzame school werkt de ZSV dagelijks aan een positieve school- en groeps cultuur. Kinderen krijgen taken en verantwoordelijkheden in de klas, in de school en ook in de omgeving van de school. Een voorbeeld hiervan is de leerlingenraad, waar leerlingen uit groep 5 t/m 8 zitting in hebben. We werken binnen de school preventief om de sociale veiligheid te bevorderen en om ongewenst gedrag zoals pesten te voorkomen.

Op onze school staan de volgende 5 schoolregels centraal:

Als ZSV-er.....

- helpen we elkaar, zodat iedereen zich veilig voelt.
- mogen we onszelf zijn. Niemand is meer of minder waard.
- werken we aan rust in de school.
- gaan we netjes met elkaar en met spullen om.
- lossen we problemen met elkaar op.

Wij willen kinderen opvoeden tot verantwoordelijke en actieve leden van de gemeenschap. Daartoe beschouwen we de klas en de school als oefenplaats. Kinderen leren dat zij deel uitmaken van de gemeenschap die de klas en school vormt en leren daar een bijdrage aan te leveren. Ze leren oog en oor te hebben voor anderen, zich verantwoordelijk te voelen voor het algemeen belang: initiatiefrijk, zorgzaam en betrokken. De uitgangspunten die centraal staan in de pedagogische visie worden hieronder toegelicht.

Het constructief oplossen van conflicten met behulp van mediatie

Uitgangspunt hierbij is dat er altijd conflicten (belangentegenstellingen of meningsverschillen) zullen zijn in een situatie waar mensen of kinderen bij elkaar zijn, dat het zinvol is om iedereen te leren hoe je kunt voorkomen dat er conflicten ontstaan en dat conflicten kunnen ontaarden in ruzie. Vervolgens hoe je, als een conflict toch in ruzie is ontaard, kan werken aan een constructieve oplossing. Daarbij is de rol van de leerlingen cruciaal. Zij leren, naast de vaardigheden om conflicten constructief op te lossen, ook de verantwoordelijkheid te dragen om dat zelfstandig, zonder hulp van volwassenen, te doen. Voor hun eigen conflicten en voor conflicten van anderen. Alle leerlingen leren te bemiddelen (mediëren) bij de conflicten van klasgenoten.

Het creëren van een positieve sociale en morele norm

Met het lesprogramma van De Vreedzame School leren kinderen kennis en vaardigheden. Maar kennis en vaardigheid is vaak nog niet voldoende om het gewenste gedrag voort te brengen. Een kind dat over een bepaalde vaardigheid beschikt, hoeft namelijk nog niet geneigd te zijn om deze vaardigheid altijd in te zetten. Dat is onder andere afhankelijk van de houding, de attitude, van de wil om het geleerde ook in praktijk te brengen. Attitudes worden sterk beïnvloed door de context, door de dominante sociale norm van de omgeving waar iemand deel van uitmaakt.

Met De Vreedzame School willen wij een cultuur realiseren waarin de sociale norm bepaald wordt door de hiervoor omschreven doelen: constructief omgaan met meningsverschillen en conflicten, actieve participatie, zorgzaam en pro-sociaal gedrag. Om zo middels die norm invloed uit te kunnen oefenen op de attitude-ontwikkeling, die bepalend is voor 'vreedzaam' gedrag.

Het bevorderen van sociale verbondenheid en gemeenschapszin

Het blijkt dat problemen bij jongeren veel minder voorkomen wanneer ze opgroeien in een omgeving waarin sprake is van sociale verbondenheid: een omgeving waarin zij zich welkom, gerespecteerd en niet gediscrimineerd voelen, waarin ze merken dat er positieve verwachtingen over hen bestaan en waarin ze ondervinden dat ze 'ertoe doen'. Kinderen hebben het nodig om nodig te zijn.

Natuurlijk zijn er in een omgeving waar kinderen in verkeren regels nodig. Wel ligt de sleutel voor een positief klimaat meer in het samen creëren van een cultuur, dan in het bedenken van allerlei regels en codes waar kinderen zich aan dienen te houden. Kinderen moeten het gevoel hebben verantwoordelijk te zijn voor die cultuur, moeten de boodschap krijgen dat ze erbij horen en dat ze nodig zijn.

Om zo'n verbindende omgeving te bewerkstelligen proberen wij de cultuur van de omgeving waar het kind in verkeert te beïnvloeden. We willen dat die omgeving als een leefgemeenschap wordt gezien, als een oefenplaats voor sociale competentie en actief burgerschap. Binnen deze omgeving moet er ook ruimte zijn om fouten te maken. Dat het soms misgaat hoort erbij en is juist heel leerzaam. We willen kinderen niet overal voor beschermen of altijd bij moeilijke situaties weghouden. Kinderen moeten ook kunnen oefenen met situaties die mislopen.

De Vreedzame School biedt een onderwijsaanbod voor de 4 wetsartikelen voor burgerschap. En werkt aan de bouwstenen vrijheid en gelijkheid, macht en inspraak, democratische cultuur, identiteit, diversiteit en solidariteit.

Thema's Vreedzame School

In de lessen van groep 1 t/m 8 komen de volgende thema's aan de orde (In groep 8 is een aangepast programma op sommige thema's):

Thema 1: We horen bij elkaar

In dit blok staan de lessen in het teken van het creëren van een positief klimaat in de klas. Samen met de leerlingen maken we afspraken over hoe we met elkaar omgaan in de klas. Leerlingen bedenken zelf taken en verantwoordelijkheden. In groep 8 worden de kinderen daarnaast voorbereid op de overstap naar een school voor voortgezet onderwijs. Hiervoor hebben ze een zekere mate van zelfkennis nodig. Dit blok staat dan ook in het teken van zelfreflectie.

Thema 2: We lossen conflicten zelf op

Hierin leren de leerlingen het begrip "conflict". En ze krijgen zicht op hoe je kunt reageren op een conflict. Na dit blok verwachten we van de leerlingen dat ze zélf – met behulp van een heel eenvoudig stappenplan – hun conflicten oplossen.

Thema 3: We hebben oor voor elkaar

Goede communicatie is de sleutel tot het oplossen en voorkomen van conflicten. In dit blok besteden we onder andere aandacht aan de rol van misverstanden, het je kunnen verplaatsen in het gezichtspunt van een ander, actief luisteren en samenvatten. In groep 8 wordt er in dit blok aandacht besteed aan pesten en cyberpesten.

Thema 4: We hebben hart voor elkaar

In dit blok worden verschillende, belangrijke vaardigheden voor conflictoplossing geleerd, waaronder het herkennen van je eigen gevoelens (en erover kunnen vertellen) en het erkennen en accepteren van de gevoelens van een ander. In groep 8 wordt er in dit blok met name aandacht gegeven aan verliefdheid, verkering en relaties en hoe om te gaan met ongewenst gedrag. Er is in dit blok aandacht voor seksuele vorming en seksuele diversiteit.

Thema 5: We dragen allemaal een steentje bij

Veel conflicten komen voort uit een vooroordeel ten aanzien van verschillen. In dit blok staan samenwerken en het waarderen van verschillen centraal.

In groep 8: Democratie

In dit thema wordt uitgelegd wat democratie inhoudt. Er wordt gesproken over en gekeken naar regels en wetten en er is specifieke aandacht voor de grondwet. In dit blok vindt er ook een verkiezingsproject plaats.

➤ **Thema 6: We zijn allemaal anders**

Dit thema gaat over diversiteit. Anderen kom je tegen op verschillende niveaus: in de groep, in het gezin, de wijk, samenleving en in de wereld. Over samenzijn en samenwerken. Wat vraagt dit van ons?

In groep 8: Afscheid nemen

Dit thema gaat over het afscheid nemen van elkaar en van de basisschooltijd. Er wordt teruggeblikt op de basisschooltijd en er wordt met elkaar een herinnering vormgegeven.

Groepsvergadering en leerlingenraad

Wanneer er iets bijzonders speelt of wij met de groep voor een keuze staan, houden wij een groepsvergadering. In en met de groep wordt bijvoorbeeld in de eerste twee schoolweken afgesproken 'hoe wij het willen hebben in de groep'. Dit resulteert in een aantal groepsafspraken die door alle kinderen onderschreven worden. Ook worden op democratische wijze taken in de groep verdeeld. Zo leren kinderen verantwoordelijkheid te dragen voor de groep en de omgeving. Jaarlijks worden in groep 5 t/m 8 door de leerlingen twee leden gekozen voor de leerlingenraad. Zij vertegenwoordigen met zijn achten alle leerlingen van de school.

In de leerlingenraad worden onderwerpen besproken die de kinderen raken. Per onderwerp is helder of zij klankbord zijn voor het team en advies mogen geven of namens alle leerlingen een besluit mogen nemen. Soms wordt een onderwerp voor en/of na afloop van de vergadering door de vertegenwoordigers met alle groepen besproken.

Pesten

De Vreedzame School werkt preventief t.a.v. pesten, maar zal pesten niet altijd kunnen voorkomen. Zoals gezegd is De Vreedzame School de basis voor ons veilige schoolklimaat en geeft De Vreedzame School ons een gezamenlijke taal als we met elkaar praten over conflicten en het oplossen daarvan. Als pesten toch aan de orde is worden er andere maatregelen getroffen worden. Dit plan sociale veiligheid beschrijft o.a. die maatregelen.

Uitgangspunten en preventie

Hieronder volgt een aantal uitgangspunten die wij expliciet willen benoemen in het belang van de aanpak m.b.t. pesten:

- Binnen de school is een sfeer gecreëerd waarin pesten door alle teamleden eenduidig als ongewenst gedrag wordt aangemerkt. Er wordt duidelijk stelling genomen tegen pesten en het wordt niet gedoogd.
- Alle betrokkenen onderkennen het belang dat ervoor zowel slachtoffer als dader hulp geboden moet worden.

- Alle betrokkenen onderschrijven dat ook toeschouwers en meelopers een rol in het proces vervullen.
- Begripvol kunnen luisteren, openstaan voor ideeën van de kinderen, hulpvaardig en ondersteunend zijn, zijn belangrijke competenties van teamleden bij het oplossen van pesten. Wij onderkennen dit en streven ernaar dit zo goed mogelijk toe te passen.
- Binnen de schoolvereniging heeft iedereen het recht en de plicht om pesten te melden. Dit geldt voor gebeurtenissen in de klas, maar ook in de gang, op het plein, op weg naar en van school, in de buurt, op de club of op internet.
- Praten over pesten is geen klikken!

Preventie

Op de Zeister Schoolvereniging werken we preventief als het gaat om het voorkomen van pestgedrag en sociale onveiligheid. Met De Vreedzame School leggen we een fundament voor een sterk tegenwicht tegen pestgedrag. We richten ons op werkzame mechanismen om positief gedrag te genereren en te stimuleren. Hieronder zetten we een aantal van deze mechanismen op een rij.

Draag een expliciet sociale en morele norm uit

Gedrag wordt voor een groot deel bepaald door de sociale norm van de omgeving. Voor het stimuleren van positief sociaal gedrag is het creëren en expliciet uitdragen van een positief sociale en morele norm van groot belang. Wij hebben op school omgangsafspraken met elkaar gemaakt in de vorm van de schoolregels. Deze zijn door de gehele school te lezen. Als team houden we alle volwassenen en kinderen aan deze omgangsregels. We spreken kinderen en volwassenen aan wanneer gedrag haaks staat op deze regels. Als team dragen wij deze schoolregels uit, waarbij het team model staat voor de waarden van de school.

Maak van de klas een gemeenschap

De leerkrachten streven ernaar om alle leerlingen het gevoel te geven dat ze onderdeel zijn van de leefgemeenschap die een klas vormt. Elke leerling doet ertoe! De leerkrachten bevorderen dit gevoel o.a. door met de klas omgangsafspraken te maken, klassentaken te bedenken en de klas hiervoor verantwoordelijk te laten zijn en door de klas in wisselende groepen te laten samenwerken (bijvoorbeeld door coöperatieve werkvormen).

Maak van de school een gemeenschap

Als team hebben wij de overtuiging dat de leerlingen van ons allemaal zijn. Elk individueel probleem is ons gezamenlijk probleem. We stimuleren het idee van een schoolgemeenschap ook door: uitwisselingen tussen groepen te organiseren in allerlei vormen (tutorlezen, crea-middagen, helpen bij activiteiten in andere groepen, gezamenlijke projecten, etc.) en elkaar te kennen. Hierbij worden ook de ouders op allerlei manieren betrokken. Het zijn van een schoolvereniging speelt hierbij een belangrijke rol. Ook de ouders maken deel uit van onze schoolgemeenschap.

Investeer in de relatie met de leerlingen

Een goede relatie tussen leerkracht en leerling is van essentieel belang voor een gevoel van veiligheid. Het team van de ZSV investeert stevig in het leren kennen van de leerlingen en in de onderlinge relatie. De leerkrachten verdiepen zich in de persoonlijkheden van de kinderen en tonen betrokkenheid. Ieder kind in de klas moet het gevoel krijgen ertoe te doen en dat het fijn is dat hij/zij er vandaag weer is.

Zet coöperatieve werkvormen in

Als school willen we de klas een leefgemeenschap laten zijn waarin alle leerlingen met elkaar kunnen en willen samenwerken. Om kinderen te leren omgaan met verschillen, én omdat dat het gevoel van sociale veiligheid bevordert. Om samenwerken zodanig aan te leren dat alle leerlingen een gelijkwaardige inbreng hebben, maken we in de klassen gebruik van coöperatieve werkvormen. Door een duidelijke en gestructureerde manier van werken leren leerlingen van elkaar en met elkaar en kunnen ze gezamenlijk op gelijkwaardige wijze een doel bereiken. Op deze manier wordt bijgedragen aan een positieve groep met een positieve sociale norm: wij werken met iedereen samen!

Maak leerlingen medeverantwoordelijk

Op onze school krijgen leerlingen een stem en leren zij die stem op verantwoorde wijze te gebruiken. We geven de kinderen niet zozeer een stem om op te komen voor hun eigen belang, maar we willen dat ze zich medeverantwoordelijk gaan voelen voor het algemeen belang. Hiermee willen we de kinderen voorbereiden op hun rol in de democratische samenleving. We zien de klas en de school hiervoor als oefenplaats. We geven leerlingen o.a. een stem door hen in te zetten als mediators, door een leerlingenraad en groepsvergaderingen te organiseren.

Bekrachtig gewenst gedrag

De Zeister Schoolvereniging streeft naar een positief, sociaal klimaat, waarin ieder kind zich veilig voelt, waarin respect is voor elkaar en waarin iedereen gemakkelijk samenwerkt. Hierbij vinden wij het belangrijk dat we gewenst gedrag positief benoemen (opstokers), waarbij we een cultuur nastreven waarin het normaal is om de nadruk te leggen op wat goed gaat. Positief bevestigen doet goed en is een stimulans om op die manier verder te gaan. Wel vinden we dat de kinderen moeten weten waarom ze bevestiging krijgen en moet de 'opsteker' echt zijn.

Digitaal burgerschap

Kinderen hebben steeds jonger al een smartphone of een eigen computer. Kinderen communiceren online over van alles. Het maakt voor hen niet echt uit of ze online of offline communiceren. Kortom, alles wat er offline gecommuniceerd kan worden, wordt ook online gecommuniceerd. Dat online communiceren anders verloopt dan offline communiceren en risico's met zich meebrengt, daarvan zijn kinderen zich, zeker op de basisschool, nog niet altijd bewust. Het is dus van belang dat we kinderen leren omgaan met sociale media en dat we kinderen opvoeden tot digitaal burger. Vanaf groep 3 wordt er in de lessen van De Vreedzame School en tijdens ICT-lessen aandacht gegeven aan mediawijsheid en sociale media.

Monitor Sociaal-emotioneel functioneren

Scholen moeten de beleving van veiligheid en het welzijn van hun leerlingen volgen. De bedoeling hiervan is dat er altijd een actueel en representatief beeld is van de situatie op school. Scholen mogen zelf beslissen met welke instrumenten zij de veiligheidsbeleving monitoren. Het instrument moet wel voldoen aan de wettelijke eisen. Op de Zeister Schoolvereniging gebruiken de monitor Sociaal Emotioneel functioneren van Leerling in Beeld. Deze monitor bestaat uit een leerkrachtvragenlijst voor groep 3 t/m 8 en een leerlingvragenlijst voor groep 5 t/m 8. Het instrument geeft inzicht in het zelfbeeld, welbevinden en het sociale gedrag van leerlingen. In de rapportages vind je signaalscores voor de volgende categorieën:

- **Leerlingvragenlijst**

Veilige leeromgeving, sociaal zelfbeeld, cognitief zelfbeeld, schoolbeleving, gevoel van sociale veiligheid, pro-sociaal gedrag, afwezigheid pestgedrag en gedrag tijdens de les.

- **Leerkrachtvragenlijst**

Pro-sociaal gedrag, aanwezigheid pestgedrag, gedrag tijdens de les en zelfvertrouwen.

Analyse van de resultaten vindt plaats op drie niveaus: individueel, groep en school. Op basis van deze analyse worden aandachts- en actiepunten geformuleerd voor het jaarplan.

Coördinator Sociale Veiligheid

De Zeister Schoolvereniging heeft een coördinator sociale veiligheid. Wie deze taak heeft kunt u vinden in de schoolgids. De taken van deze coördinator zien er als volgt uit:

- Ontwikkelen, actualiseren en levend houden van beleid en aanpak m.b.t. de sociale veiligheid binnen de school.
- Het bijhouden van literatuur m.b.t. sociale veiligheid en zich op de hoogte houden van onderzoek en ontwikkelingen.
- Op verzoek fungeren als vraagbaak en luisterend oor voor collega's, ondersteunen van beginnende collega's op het betreffende vakgebied, bieden van klassenconsultatie en nabespreking.
- Bijdragen aan de versterking van de inhoudelijke kennis en didactiek in het team op het vakgebied.
- Het in samenwerking met de directie bewaken van de kwaliteit van de uitvoering van het sociaal veiligheidsbeleid.
- Zorgdragen voor de afname en evaluatie van de monitor sociale veiligheid.
- De Vreedzame School agenderen in de teamvergaderingen.

Daarnaast is de coördinator aanspreekpunt voor leerlingen en kunnen kinderen bij haar terecht als er lastige zaken spelen en dit niet met de eigen leerkracht kunnen bespreken. Ook is zij aanspreekpunt voor ouders wanneer dit niet met de eigen leerkracht besproken kan worden. Mochten ouders klachten hebben of een vertrouwenspersoon willen spreken, omdat zij niet terecht kunnen bij de eigen leerkracht of directeur dan kunnen ze terecht bij onze extern vertrouwenspersoon (zie gegevens schoolgids).

Incidentenregistratie

Om als school goed zicht te hebben en te houden op incidenten is het van belang te werken met een incidentenregistratie. Wij registreren deze incidenten in ParnasSys (ons leerlingvolgsysteem). De bedoeling hiervan is dat de school zicht heeft op calamiteiten die zich in deze richting voordoen en mogelijk het veiligheidsgevoel bij leerlingen, ouders en leraren bedreigen. Elke school is verplicht om een incidentenregistratie bij te houden. Wat elke school registreert, dus wat wij onder een incident verstaan, kunnen teamleden met de MR bepalen. Wij verstaan onder een incident: fysiek/ mondeling/ mentaal geweld en bedreigingen. Daaronder verstaan wij: schoppen en slaan, grof taalgebruik, pesten, discrimineren, stelen en vandalisme.

Algemene informatie en aanpak

Definitie van pesten

Wij spreken van pesten als er sprake is van:

- een negatieve intentie, bedoeld om een andere leerling leed te berokkenen;
- herhaaldelijke en langdurige blootstelling aan negatief gedrag/agressie van één of meer leerlingen;

We maken onderscheid tussen pesten en *plagen*. Bij plagen is het negatieve gedrag niet structureel tegen dezelfde leerling gericht en is de machtsongelijkheid veelal niet zo duidelijk aanwezig als bij pesten. We leren leerlingen ook het onderscheid tussen pesten en een *conflict*. Een conflict is een verschil van mening of van belang (A wil dit en B wil dat). Soms ontardt een conflict in een *ruzie*. Plagen kan vaak leiden tot een conflict: A wil dat B ophoudt en B vindt het leuk om er nog even mee door te gaan. Pesten is van een andere orde. De machtsongelijkheid en de structurele gerichtheid op één persoon maakt het onvergelijkbaar met plagen. Pesten is weloverwogen en proactief, gebeurt niet per ongeluk of spontaan.

Pestaanpak

Signalering

Signalen over pesten komen vanuit de volgende bronnen:

- Observaties binnen de school
- Informatie van klasgenoten
- Informatie van ouders
- Informatie van collega's / intern begeleider / directie
- Informatie van externe instanties

Het is van groot belang dat pesten altijd gemeld wordt. Zoals al eerder geschreven in dit stuk; praten over pesten is geen klikken. Ouders kunnen een afspraak met de leerkracht maken als zij pesten willen melden. Dan is er een rustig moment om te spreken met elkaar. Te allen tijde zal het gebeurde besproken worden op school met de betrokkenen. Hoe eerder het pesten wordt aangepakt, des te beter. Het vroegtijdig bespreekbaar maken van pesten is van essentieel belang om escalatie te voorkomen.

Oplossingen

Op signalen van pesten kan verschillend gereageerd worden. In deze paragraaf benoemen wij de meest voorkomende mogelijkheden bij ons op de Zeister Schoolvereniging, die daarna zullen worden toegelicht.

Er is een signaal van conflict/ pesten

- Dit kan uitgesproken worden in een gesprek tussen de betrokkenen en eventueel m.b.v. het 'Praat het uit' schema van De Vreedzame School.
- Dit kan uitgesproken worden m.b.v. mediators.
- De leerkrachten bespreken het pestgedrag met de betreffende kinderen en/of de groep.
- De leerkrachten kiezen voor OPA – oplossingsgerichte pestaanpak (zie bijlage 1).
- De coördinator sociale veiligheid en/of directie bespreken het pestgedrag met de betreffende kinderen en/of de groep en gaan, indien nodig, over tot sancties.

In alle bovenstaande mogelijkheden, behalve bij OPA, zal er gesproken worden met de pester, de gepeste, eventuele meelopers en hun ouders. Het is van belang goed helder te krijgen wat er aan het pesten ten grondslag ligt en alle partijen inzicht te geven in hun gedrag en de gevolgen daarvan.

Er is een conflict en het wordt in een gesprek of via het 'Praat het uit'-schema van De Vreedzame School uitgesproken.

Kinderen geven aan dat er gepest is of hebben een conflict. Als de situatie het toelaat gaan kinderen met elkaar in gesprek over de oorzaak van het pesten of het conflict. Dit kan via het 'Praat het uit' schema. Dit schema is een aangeleerd stappenplan vanuit De Vreedzame School. Alle leerkrachten zullen dit in eerste instantie toepassen bij conflicten.

De leerkrachten bespreken het gedrag met de betreffende kinderen en/of de groep

Het conflict kan niet onderling worden opgelost en vraagt om de inzet van de leerkracht. De leerkracht kan, afhankelijk van het probleem, met de betrokken kinderen of met de groep in gesprek gaan. De leerkracht zal wanneer er signalen van pestgedrag naar boven komen contact opnemen met de ouders.

In de groep is het van belang om de rol/het gedrag van alle kinderen te bespreken. Wat kunnen de pester(s), de gepeste, maar vooral ook de meeloper(s) en de andere kinderen doen om het pesten tussen specifieke kinderen of in de groep te verminderen.

De leerkrachten kiezen voor OPA – oplossingsgerichte pestaanpak

Wanneer er sprake blijkt te zijn van echt pestgedrag, zal de leerkracht in sommige situaties kiezen voor OPA. OPA is een stappenplan om effectief en oplossingsgericht op te treden tegen pesten en past goed bij de uitgangspunten van De Vreedzame School.

Wat dit stappenplan bijzonder maakt en wat aansluit op onze werkwijze, is dat het erin voorziet dat het pesten op een voor alle betrokkenen zo goed mogelijke manier wordt opgelost en dat het kinderen (en volwassenen) leert om op een andere manier om te gaan met conflicten. Bij deze aanpak doe je een beroep op het verantwoordelijkheidsgevoel van de groep. Door niet te beschuldigen, maar empathie op te roepen en iedereen als potentiële oplosser van het probleem te zien, stimuleer je de positieve krachten in de groep.

De oplossingsgerichte pestaanpak is opgebouwd uit de volgende 7 stappen:

Stap 1: Een gesprek met het kind dat gepest wordt en met de ouders/verzorgers.

Stap 2: Assistentiegroep samenstellen en groepsgesprek plannen.

Stap 3: Leg het probleem aan de groep uit.

Stap 4: Deel de verantwoordelijkheid.

Stap 5: Vraag naar ideeën in de groep en kom tot een besluit.

Stap 6: Laat het resultaat aan de assistentiegroep over en observeer hoe het gaat.

Stap 7: Spreek de assistentiegroep, het gepeste kind en ouders/verzorgers opnieuw.

Via de aanpak met de hulpgroep en de gepeste leerling, wordt het gedrag van de pester aangepakt. Er wordt bij deze werkwijze meestal niet apart met de pester gesproken. In de bijlage kunt u de volledige aanpak van OPA lezen.

De coördinator sociale veiligheid / leerkracht en/of directie bespreken het pestgedrag met de betreffende kinderen en/of de groep en gaan, indien nodig, over tot sancties.

Dit kan zijn omdat de voorgaande oplossingen niet werken. Soms kan het ook zijn dat de leerkracht geen mogelijkheid heeft om zelf met de kinderen te spreken. Ook kan het zijn dat het pestgedrag te heftig/groot is, waardoor er direct gesprekken zijn met interne begeleider en/of directie en andere maatregelen/sancties nodig zijn. Dit zal zijn:

- Gesprek over de consequenties van het gedrag voor nu en een volgende keer.
- De leerling uit de klas halen en bij andere leerkracht/interne begeleider/directie plaatsen.
- Ouders inlichten dan wel oproepen voor een gesprek.
- Er wordt gezocht naar externe hulpverlening.

Herstelgesprekken vóór schorsing/ verwijdering

De hiervoor beschreven Oplossingsgerichte pestaanpak is niet altijd mogelijk, of geeft soms geen resultaat: de pester stelt zijn of haar gedrag niet bij. Soms zijn de pestsituaties zo ernstig dat er iets anders moet gebeuren. Of soms wil de gepeste leerling niet meewerken. Soms valt de pester in herhaling en komt de grens van het toelaatbare in de school in het vizier.

Ter bescherming van de gepeste leerling zullen we – als alle pogingen (inclusief externe hulpverlening en een laatste waarschuwing) geen resultaat hebben gehad - moeten overgaan tot schorsing of verwijdering. Een dergelijke noodoplossing is natuurlijk geen oplossing van het probleem. Vaak blijven de leerlingen elkaar ontmoeten in de buurt. Het onopgeloste probleem krijgt dan mogelijk een vervelend vervolg buiten school. Om die reden geven we, voordat de fase van schorsing en/of verwijdering ingaat, aan de betrokkenen een laatste kans om de situatie te herstellen.

We gebruiken hierbij de vorm van herstelgesprekken. De betrokken partijen komen bij elkaar met als doel om de ‘schade’ te herstellen. Het gaat dan niet alleen om herstel van de (materiële of emotionele) schade, maar vooral ook om het herstel van de relatie. Naast de pester en het gepeste kind worden bij voorkeur ook anderen (familieleden, vrienden, andere betrokken) bij het gesprek betrokken. Een voorwaarde voor een dergelijk herstelgesprek is uiteraard dat de pester (en diens ouders) verantwoordelijkheid willen nemen voor het aangedane leed, het aanhoren van het verhaal van het gepeste kind (en diens ouders) over de zware gevolgen van het pesten, en dat zij bereid zijn excuses te maken. De basisvragen die centraal staan bij herstelbijeenkomsten zijn:

- Wat is er gebeurd?
- Wat dacht je op dat moment en hoe denk je er nu over?
- Wie is er door het gebeurde beschadigd, benadeeld, en hoe?
- Hoe zorgen we ervoor dat iedere betrokkene zijn kant van het verhaal kan laten horen?
- Wat is nodig om te herstellen wat er is gebeurd?
- Wat leren we hierover voor de toekomst?

Schorsen en verwijderen

Indien nodig kan de directie in overleg met het bestuur over gaan tot een tijdelijke verwijdering (schorsing).

Hieraan voorafgaand zal altijd overleg gepleegd worden met ouders/verzorgers.

Het gedrag betreft o.a.:

- Herhaaldelijk fysiek geweld (schoppen, slaan, vernielen, ed.)

- Herhaaldelijk verbaal gebeld (vloeken, schelden, bedreigen e.d.)

In de meeste gevallen, voordat een tijdelijke verwijdering aan de orde is:

- zijn er herhaaldelijk waarschuwingen door de leerkracht geweest,
- is de leerling herhaaldelijk uit de klas gehaald/gestuurd en bij andere leerkrachten en/of directeur geweest,
- zijn er herhaaldelijke gesprekken gevoerd met de ouders en leerkracht/directie/interne begeleiding over het gedrag van het kind.

Bij schorsen en/of verwijderen volgen wij de wettelijk vastgelegde regels. Deze staan omschreven in de schoolgids en het Schoolveiligheidsplan. In geval van tijdelijke verwijdering krijgt een kind werk mee.

In sommige gevallen zal de school ook hulp inschakelen van externen, zoals SWV Zout, het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), huisarts, GGD voor het volgen van bijvoorbeeld trainingen (sociale vaardigheidstraining) of het bieden van hulp.

Vertrouwenspersoon

Onze school heeft een externe vertrouwenspersoon die geraadpleegd kan worden door ouders en leerkrachten over zaken waarin zij zich onheus bejegend voelen, onveilig voelen, niet gehoord voelen en dergelijke. De vertrouwenspersoon is niet degene die de problemen oplost. Zij/hij biedt een luisterend oor en helpt de vragers op weg naar de juiste personen, instanties. Zij/ hij is een soort bemiddelaar.

Ook in geval van pesten kan een vertrouwenspersoon een middel kunnen zijn indien gesprekken met leerkracht, directie of interne begeleiding niet tot een oplossing leiden.

In de schoolgids kunt u zien wie de vertrouwenspersoon van onze school is.

Vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs

Helaas kunnen er zaken voorvallen in het onderwijs en de kinderopvang die niemand wil. Seksueel, psychisch of fysiek geweld bijvoorbeeld. Het is goed te weten dat u in zulke gevallen terecht kunt bij een van de vertrouwensinspecteurs van de Inspectie van het Onderwijs.

Ouders, leerlingen, docenten, directies en besturen, maar ook vertrouwenspersonen kunnen de vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs raadplegen wanneer zich in of rond de school of opleiding (ernstige) problemen voordoen op het gebied van:

- seksueel misbruik ([zedemisdrijven](#))
- seksuele intimidatie
- psychisch en fysiek geweld (waaronder pesten)
- discriminatie en radicalisering

De vertrouwensinspecteur luistert en informeert. Zo nodig adviseert de vertrouwensinspecteur ook, bijvoorbeeld over een traject naar het indienen van een formele klacht of het doen van aangifte.

De vertrouwensinspecteur zoekt niet uit wat er gebeurd is (waarheidsvinding). Hij kan niet zelf zorgen voor een oplossing, maar wel helpen om een oplossing te bereiken. Bovendien doet de vertrouwensinspecteur niet zelf aangifte, maar zal wel aangeven wanneer aangifte mogelijk of zelfs verplicht is.

Als er een vermoeden is van seksueel misbruik (zedemisdrijf) dan geldt in een aantal gevallen de meld-, overleg- en aangifteplicht. Als u twijfelt of er sprake is van seksueel misbruik of seksuele intimidatie, is het verstandig om ook contact op te nemen. De vertrouwensinspecteurs zijn alle werkdagen tijdens kantooruren (08.00-17.00 uur) bereikbaar op het nummer: 0900 111 3 111

De rol van ouders

In diverse delen van dit plan is de rol van ouders al besproken. Hier nog een aantal zaken op een rij:

Voor alle ouders:

- Maak pesten bespreekbaar. Overtuig uw kind ook hiervan.
- Ga altijd in overleg met de school. Samen bereik je het meest.
- Let op signalen van uw kind. Zodra u pesten of gepest worden vermoed, gaat u het gesprek aan of legt u uw zorg neer bij de school.
- Neem het gepeste kind, maar ook de pester serieus.
- Neem de ouders van zowel het gepeste kind als de pester serieus.
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan en voor zichzelf en voor anderen op te komen.
- Indien u naar uw mening onvoldoende steun vindt bij de leerkracht en directie of coördinator sociale veiligheid, dan kunt u terecht bij de externe vertrouwenspersoon, het bestuur of de (landelijke) klachtencommissie. In de schoolgids vindt u de gegevens van deze personen/instanties.

Ouders van de pester

- Neem het probleem van uw kind serieus.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed extra aandacht aan uw kind.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport of lid te worden van een andere vereniging (als het nog niet sport).
- Beloon en stimuleer gewenst gedrag van uw kind.
- Maak uw kind duidelijk dat u achter het beleid en de beslissingen van de school staat.

Ouders van gepeste kinderen:

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Vergroot het zelfvertrouwen en het zelfrespect van uw kind door positieve stimulering.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport of lid te worden van een (andere) vereniging (als het nog niet sport).
- Het gepeste kind niet over-beschermen, bijvoorbeeld naar school brengen of 'ik zal het de pesters wel eens vertellen'. Hierdoor plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie.

Digitaal pesten

Digitaal pesten, ook wel cyberpesten genoemd, ligt op de loer in onze samenleving die steeds meer gebruikt maakt van digitale communicatiemiddelen. Kinderen en jongeren hebben met elkaar contact via mobieltjes en computers. In dit contact kunnen ze elkaar ook op allerlei manieren pesten. Het pesten zelf is meestal niet anders dan bij traditioneel pesten, de impact en de aanpak is wel anders.

Het cyberpesten bevindt zich meestal buiten ons gezichtsveld, maar komt bijna altijd naar school. Dit omdat kinderen op school elkaar informeren over wat er 'gezegd' is op het internet of verder gaan met pesten waar ze gestopt zijn op het internet.

De regels van De Vreedzame School, de oplossingsgerichte pestaanpak en eventuele sancties passen we ook toe voor het computergebruik en cyberpesten.

Wat doet school om cyberpesten te voorkomen?

- Leerlingen bewust maken van de gevaren op internet, de effecten van cyberpesten en de strafbare feiten.
- Afspreken van internetgedrag en samen met de leerlingen regels maken.
- (Cyber)Pesten bespreken in de klas en leerlingen elkaar daarop laten aanspreken.
- Met leerkrachten jaarlijks praten over internet en de gevolgen. Zelf bijblijven is noodzakelijk.
- Ouders informeren via nieuwsbrieven of tijdens een ouderavond.

Wat kun je als kind doen om digitaal pesten te voorkomen?

Onderstaande informatie is afkomstig uit diverse bronnen.

- Bedenk dat niet alles waar is wat je op internet tegenkomt.
- Gebruik een apart e-mailadres om jezelf te registreren op websites. Kies een e-mailadres dat niet je eigen voor- en achternaam volledig weergeeft.
- Gebruik altijd een bijnaam als chatnaam.
- Zorg dat je je wachtwoorden niet doorgeeft aan anderen en zorg dat ze niet makkelijk te raden zijn. Als anderen wel binnen zijn gekomen, neem dan contact op met de beheerder van de site.
- Als je een vervelend gevoel hebt over iets wat je hebt gezien of meegemaakt, vertel het dan aan iemand die je vertrouwt.
- Blijf respectvol naar anderen.
- Ga weg uit de chatroom als er iets vervelends gebeurt.
- Verwijder onbekenden uit je contactlijst.
- Bel of mail niet zomaar met personen die je alleen van internet kent, spreek niet met ze af.
- Verstuur geen flauwe grappen, dreigmail of haatmail.
- Geef geen persoonlijke informatie. Let vooral op met foto's van jezelf. Als je een foto op internet zet, kan deze makkelijk gekopieerd en op een andere website geplaatst worden.
- Wees zeer voorzichtig met het gebruik van je webcam. Jouw beelden kunnen worden opgeslagen en gebruikt worden om ze aan andere personen te laten zien of voor doeleinden die jij niet wilt.
- Reageer niet op pestmails of andere digitale pesterijen.

- Blokkeer een vreemde afzender. Als het gaat om sms'jes/appjes op je mobiele telefoon, dan heb je soms de mogelijkheid om nummers te blokkeren.
- Bewaar de bewijzen. Maak een print of sla ze op. Van het IP-adres van de e-mail kan vaak worden afgeleid van welke computer de e-mail is verzonden. Een provider heeft vaak een helpdesk die klachten over nare mail aan kan nemen.
- Ga naar je ouders, leerkracht, interne begeleider of directie op school. Deze zal je verder helpen om het vervelende pestgedrag te stoppen.

Wat kun je als ouders doen om cyberpesten te voorkomen

Onderstaande informatie komt uit diverse bronnen.

- Toon interesse. Verplaats u in de belevingswereld van uw kinderen op internet. Internet kan spannend en gevaarlijk zijn, maar ook heel leuk. Bezoek af en toe verschillende jongerensites en ontdek waarom uw kinderen internet leuk vinden. Praat daarover met uw kinderen en zorg ervoor dat ook de negatieve kanten van internet bespreekbaar zijn.
- Mochten er problemen zijn met het surfgedrag (seks- of gewelddadige sites) of mochten er vervelende ervaringen ontstaan tijdens chat- of mailcontact, of andersoortige problemen, dan weet uw kind dat hij/zij er met u over kan praten. De noodzaak van "stiekem gedrag" is voor uw kind dan minder aanwezig.
- Maak internetafspraken met uw kind, print deze uit en plaats ze ergens in de buurt van de computer.
- Spoor de dader op. Soms is de dader van pestmail, hacking, stalking e.d. op te sporen via het mailadres. Ook kunnen schrijfstijl en andere aanwijzingen leiden tot het vinden van de dader. Sla chatgesprekken op of print ze uit.
- Reageer nooit op pestmails e.d.. Blokkeer de afzender in de contactenlijst.
- Breng de school op de hoogte in het geval van digitaal pesten.
- Doe in geval van digitaal pesten zo nodig aangifte of een melding bij de politie.

Meer weten?

De volgende websites geven meer informatie over het onderwerp sociale veiligheid en pesten in het bijzonder.

- www.pestweb.nl (voor kinderen)
- www.ouders.nl
- www.mijnkindonline.nl
- www.cyberpesten.be
- www.iksurfveilig.nl
- www.pesten.net

Bijlage 1: De oplossingsgerichte pestaanpak (OPA)

Stappenplan Oplossingsgerichte pestaanpak	
Datum/groep	
Leerkracht	
Leerling	
Aanleiding/Observaties	
Beschrijf zo objectief mogelijk wat je al hebt waargenomen of met welk verhaal de leerling naar je toe is gekomen.	
Stap 1.1 Gesprek leerling	
Datum:	
<ul style="list-style-type: none">• Ga een gesprek aan met de leerling over de gevoelens in deze situatie.	
Wat zijn de gevolgen? Wat heeft de leerling zelf al ondernomen? Aan welk(e) kind(eren) heeft de leerling steun?	
<ul style="list-style-type: none">• Vraag toestemming om met de aanpak te beginnen. Het kind is er zelf niet bij, het moet jou vertrouwen.• Stel een groep samen (6 á 8 kinderen) en noteer deze namen. Geef de rollen van de betrokkenen weer.<ul style="list-style-type: none">○ Pesters○ Meelopers○ Neutrale kinderen (sociaal sterk)• Laat de leerling een brief schrijven of tekening maken over gevoelens.	
Noteer de namen van de kinderen die betrokken worden. Eventueel met rol die de kinderen hebben in de situatie:	
... worden betrokken bij oplossing.	
Stap 1.2 Gesprek ouders/verzorgers	
Probeer dit gesprek kort na het gesprek met de leerling te plannen.	
Datum:	
<ul style="list-style-type: none">• Vertel wat de situatie is.• Vraag eventueel erkenning vanuit thuis.• Leg uit welke stappen je gaat ondernemen.• Maak een afspraak voor evaluatie.	

Stap 2/3/4 Reacties na uitleg probleem

- Nodig de samengestelde groep kinderen uit voor een gesprek.
- Doe dit in een rustige ruimte.
- Je maakt het probleem duidelijk, hoe de leerling zich voelt.
- Doe dit via de gemaakte tekening of tekst.
- Je uit geen beschuldigingen.
- Kinderen kunnen zich alsnog gaan verdedigen, luister hiernaar maar ga er niet op in.
- De nadruk ligt bij het gevoel wat de leerling ervan krijgt.
- Vertel dat je deze kinderen vertrouwt en erop rekent dat ze helpen bij het oplossen van dit probleem, maak ze 'bijzonder'.
- Je geeft niemand de schuld.

Stap 5 Voorstel in 'Ik---vorm'

- Vraag naar ideeën voor een oplossing.
- Pestgedrag valt niet goed te praten, de nadruk ligt op het gevoel dat de leerling ervan krijgt.
- Laat de kinderen een voorstel in de 'Ik---vorm' maken over een manier om dit probleem op te lossen.
- Let op dat het niet in de 'Wij---vorm' wordt geplaatst. Dan kunnen ze zich makkelijker achter elkaar schuilen.
- Je vertelt dat we een week gaan werken met deze voorstellen en dan gaan kijken hoe dit is gegaan.
- Maak ook duidelijk dat ze om hulp mogen vragen wanneer ze het moeilijk vinden of om ervaringen te delen.

Stap 6 Observaties

Datum:

(Spreekt redelijk voor zich. Kijk wat er gebeurt in de klas zodat je ook tijdens de evaluatie succes momenten kunt bespreken.)

Stap 7.1 Gesprek betrokkenen individueel

(Kijk wat er gebeurt in de klas zodat je ook tijdens de evaluatie succes momenten kunt bespreken.)

Datum:

- Probeer stap 7.1 en 7.2 op dezelfde dag te plannen.
- Na een week ga je met alle kinderen individueel in gesprek.

- Vraag naar ervaringen.
- Als de voorstellen niet zijn uitgevoerd, maakt dat niet zoveel uit. Als de pesterijen maar zijn gestopt.
- Hoe vonden de kinderen het om dit te doen?
- Formuleer eventueel een nieuw voorstel.

Stap 7.2 Gesprek slachtoffer

Datum:

- Hoe was het voor de leerling?
- Heeft hij/zij iets gemerkt van de verandering?
- Vertel dat, wanneer de situatie zich weer voordoet, de stappen worden herhaald.

Stap

7.3

Gesprek ouders/verzorgers

Datum:

- Vertel hoe de stappen globaal zijn verlopen.
- Vertel wat je uit het gesprek met de leerling hebt meegekregen.
- Vraag erkenning van thuis.
- Maak eventueel vervolgspraken.
- Meld hierbij dat de stappen worden herhaald wanneer de situatie zich weer voordoet.

Evaluatie leerkracht

Datum:

- Kijk terug hoe het werken met het stappenplan verliep.
- Maak eventueel een afspraak met de ib'er voor nabespreking.
- Plaats dit formulier in het LVS.